

та архівна справа: 36. тез Всеукр. наук.-практ. конф. (17 лист. 2022) / укл. Т. Сидоренко, К. Климова та ін. Київ: Державний університет телекомунікацій, 2022. 85 с.

5. Доскіч Л. Ініціативи Міжнародної ради архівів у сфері навчання та професійного розвитку. *Вісник книжкової палати*. 2025. № 3. С. 29 – 34.

6. Палієнко М. Архівна практика у цифрову епоху : інноваційний досвід. *Архіви України*. 2020. № 4. С. 217–231.

7. Палієнко М. Образ архівіста крізь призму викликів часу і тенденцій розвитку архівної освіти в Україні та світі. *Архіви України*. Вип. 4 (341). 2024. С. 8 – 33.

8. Прокопенко Л. Освітні проекти міжнародних архівних організацій у контексті Програми навчання впродовж життя. *Архіви – наука – суспільство: шляхи взаємодії : матер. Всеукр. наук.-практ. конф. (21–22 трав. 2015 р.) / Держ. архів. служба України, Укр. НДІ архів. справи та документознавства, каф. архівознавства та спец. галузей іст. науки нац. ун-ту імені Тараса Шевченка, Спілка архівістів України ; редкол.: Г. І. Калінічева (голова) [та ін.]. Київ, 2015. 194 с.*

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-606-8-52>

ЄВРОПЕЙСЬКА ІНТЕГРАЦІЯ ТА МАКРОФІНАНСОВА СТАБІЛЬНІСТЬ: СТРАТЕГІЧНА РОЛЬ НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ

Шкода Олексій Віталійович

здобувач ступеня PhD,

Рівненський державний гуманітарний університет

м. Рівне, Україна

Паламарчук Оксана Степанівна

кандидат економічних наук, доцент,

доцент кафедри економіки та управління бізнесом

Рівненський державний гуманітарний університет

м. Рівне, Україна

Забезпечення макрофінансової стабільності є ключовою умовою європейської інтеграції України, оскільки виходить за межі простого виконання формальних критеріїв ЄС й охоплює здатність фінансової системи поглинати внутрішні та зовнішні шоки й зберігати інвестиційну

привабливість. На тлі триваючої повномасштабної війни Національний банк України адаптувався до європейської парадигми та виконує комплекс монетарних, валютних і регуляторних функцій, які поступово зближуються з нормами ЄС. У цьому контексті теоретичним підґрунтям ролі центрального банку в процесі інтеграції до ЄС є досвід інституційної конвергенції країн Центральної та Східної Європи з Європейським Союзом. Цей досвід передбачав значну незалежність центральних банків, запровадження інфляційного таргетування, розвиток ризик-орієнтованого банківського нагляду та впровадження макропруденційної політики для обмеження системних ризиків.

Звіти про конвергенцію Європейського центрального банку підтверджують, що для подальшої інтеграції до європейської фінансової системи важливо узгодити як інституційний статус національних центральних банків, так і функції та наявний у їхньому розпорядженні інструментарій із тими, які застосовує ЄЦБ [2]. Для України цей процес ускладнюється тим, що в нинішніх умовах повномасштабної війни НБУ змушений реагувати на нові виклики війни, водночас поступово зближуючись із підходами ЄС.

Еволюція монетарної політики НБУ демонструє її поступове зближення з європейською моделлю. Перехід до інфляційного таргетування у 2015 році та відмова від тривалої практики фіксованого обмінного курсу стали важливими етапами інституційної модернізації [1]. Згодом НБУ створив сучасну рамку монетарної політики, яка включає середньострокове інфляційне таргетування, прогнозування, аналітичні моделі, комунікацію з питань монетарної політики, звітність та інші елементи. Повномасштабна війна зумовила тимчасові зміни цієї рамки через запровадження режиму фіксованого обмінного курсу, посилення адміністративних обмежень і різке підвищення облікової ставки. Водночас із 2023 року НБУ розпочав послідовне повернення до рамки монетарної політики з орієнтацією на класичну ціль інфляції та гнучкіший режим валютного курсу, де річна цільова інфляція НБУ на рівні 5% залишається основним номінальним якорем як для країни, так і в контексті поступового зближення з європейським підходом.

Важливе значення має модернізація аналітичного забезпечення ухвалення рішень у сфері монетарної політики. Оновлення прогнозних моделей інфляції, розробка та впровадження систем аналізу і сценарної оцінки шоків дають змогу краще наблизитися до практики ЄЦБ та центральних банків країн-членів ЄС, які ухвалюють рішення у сфері монетарної політики на основі аналізу широкого кола чинників: інфляції, потенційного випуску та розриву процентної ставки, а також очікувань економічних агентів [2].

В умовах повномасштабної війни валютна політика НБУ була важливим інструментом забезпечення макрофінансової стабільності. На початковому етапі повномасштабної війни НБУ утримував стабільний валютний курс. Це допомогло стримати панічні девальваційні очікування на валютному ринку, зменшити тиск на зростання інфляції та підвищити довіру економічних агентів і стійкість банківської системи. Проте в довгостроковій перспективі такий режим не відповідав би логіці інтеграції до ЄС, яка передбачає більшу роль ринкового формування валютного курсу. Саме тому перехід до режиму керованої гнучкості став ключовим кроком у наближенні валютної політики НБУ до майбутніх умов економічної конвергенції [1].

Система банківського нагляду також зазнала суттєвих змін. Протягом останнього десятиліття НБУ послідовно посилював ризик-орієнтований підхід і підвищував вимоги до структури управління, капіталізації та прозорості банків. Оцінка якості активів, стрес-тестування та оцінка достатності капіталу стали важливими елементами забезпечення стійкості банківської системи. Ця система функціонувала й під час війни. Результати останнього циклу оцінювання свідчать про достатній запас міцності банків. Водночас триває процес узгодження національного банківського законодавства з правовими нормами та регуляторними вимогами ЄС, передусім у сферах капіталу, ліквідності, управління ризиками та звітності [2]. Попри позитивні зміни, НБУ також потрібно буде посилити свою інституційну спроможність, удосконалити інструменти раннього втручання та активізувати співпрацю з європейськими регуляторними органами, щоб наблизитися до європейської моделі нагляду.

Рамка фінансової стабільності, розроблена НБУ, також загалом відповідає сучасній парадигмі макропруденційного регулювання в Європі. Регулярний моніторинг системних ризиків, періодична звітність щодо фінансової стабільності, підготовка кризових сценаріїв і розробка рекомендацій для органів влади та учасників ринку відображають сучасну аналітичну парадигму. НБУ поступово формує власну систему індикаторів фінансового стресу, інструментів оцінки кредитних ризиків і аналізу фінансового циклу, а також засобів протидії надмірному розвитку окремих сегментів кредитування. Однак війна поставила перед макропруденційною політикою нові виклики: необхідність поєднати підтримку кредитування реального сектору економіки з потребою уникнути накопичення ризиків, які можуть реалізуватися після війни. З огляду на європейський вектор НБУ має поступово адаптувати макропруденційні інструменти до стандартів ЄС, що включає розширення застосування буферів капіталу та посилення міжвідомчої координації.

Повномасштабна війна суттєво змінила структурний характер ризиків для макрофінансової стабільності України. Зросла залежність фіскальної та зовнішньої рівноваги від зовнішньої фінансової допомоги, платіжний баланс став більш вразливим до коливань експорту та імпорту, а невизначеність щодо масштабів і тривалості повоєнної відбудови ускладнює стратегічне планування. За таких умов НБУ повинен враховувати ризики затримок зовнішнього фінансування, підтримувати ліквідність банківської системи та адаптувати свою стратегію до високого рівня невизначеності. Водночас активна співпраця з міжнародними фінансовими інституціями та їх технічна допомога також є додатковими чинниками інституційного зближення з вимогами ЄС.

Огляд практика НБУ в їх нинішньому стані дає підстави припускати наявність позитивної динаміки у сфері інституційної незалежності, орієнтації монетарної політики НБУ на цінову стабільність, формування макропруденційного регулювання та прозорості монетарної політики. Крім того, активніше залучення до європейського фінансового простору вимагатиме подальшого прогресу в правовому регулюванні відносин між НБУ та державою, захисту НБУ від політичного тиску, а також подальшої гармонізації законодавства НБУ у сферах банківського регулювання, платіжних систем і захисту прав споживачів фінансових послуг.

Фактично, зміцнення позицій НБУ як однієї з головних інституцій макрофінансової стабільності має відбуватися за кількома напрямками, насамперед через збереження пріоритету інфляційної цілі як номінального якоря монетарної політики, подальше зменшення залежності монетарної політики від адміністративних обмежень, поглиблення ризик-орієнтованого нагляду, інституціоналізацію макропруденційного мандата НБУ та системну гармонізацію фінансового законодавства з правовими нормами та регуляторними вимогами ЄС. Комбіноване застосування цих заходів має сприяти послідовному досягненню європейських стандартів при збереженні здатності центрального банку належним чином реагувати на умови воєнної економіки країни.

Отже, поточний вектор розвитку НБУ свідчить про те, що системна адаптація політики та інструментів центрального банку до вимог і стандартів ЄС є вирішальним чинником зміцнення макрофінансової стабільності України. У цьому контексті війна, безумовно, ускладнила виконання цього завдання, але водночас сприяла прискоренню інституційних змін, подальшому розвитку міжнародної співпраці НБУ та зростанню значення якості його монетарної політики, регулювання і нагляду для успішної євроінтеграції України.

Література:

1. National Bank of Ukraine Monetary Policy Guidelines for years 2016.
URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Strategy_v11_17_08_2015_ENG.pdf
2. Convergence Report – European Central Bank. URL: <https://www.ecb.europa.eu/press/other-publications/convergence/html/index.en.html>

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-606-8-53>

ІНСТИТУЦІЙНІ МОДЕЛІ УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМИ ПАРКАМИ: ДОСВІД США ДЛЯ УКРАЇНИ

Шушаріна Вікторія Сергіївна

*здобувачка першого (магістерського) рівня вищої освіти,
кафедри документальних комунікацій та менеджменту
Рівненський державний гуманітарний університет
м. Рівне, Україна*

Микитин Тарас Миронович

*доктор економічних наук, завідувач
кафедри документальних комунікацій та менеджменту
Рівненський державний гуманітарний університет
м. Рівне, Україна*

У XXI столітті захист природи розглядається як одна із стратегій сталого розвитку всієї планети. Головним завданням виступає розуміння, що потрібно навчитися берегти довкілля так, щоб це приносило користь економіці держави та людям, не вичерпуючи природні ресурси в майбутньому. Питання ефективного менеджменту заповідних територій та інтеграції екологічних стандартів у державну політику займалися як зарубіжні, так і вітчизняні науковці, такі як О. Дребот, М. Височанська, Л. Безручко, Р. Селларс, а також фахівці Служби національних парків США. Вивчення американської моделі управління національними парками допоможе Україні створити систему, де природа буде захищена, а заповідні території стануть основою для стабільного розвитку громад.

Досвід саме США є еталонним, тому що саме в цій країні у 1872 році був створений перший у світі національний парк – Єллоустоун, що заклало фундамент заповідної справи для всього світу. У сполучених Штатах